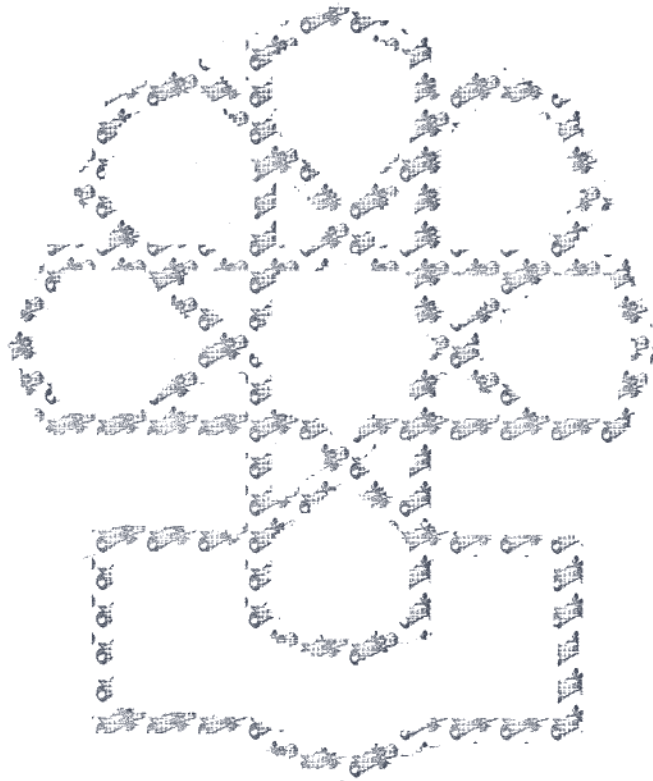

آشنایی مختصر با

دفتر همکاری حوزه و دانشگاه

معاونت پژوهشی

خرداد ۱۳۷۶

کار: گروه (۱) خدمات پژوهشی

کد گزارش: ۱۱۰۲۲۷۶

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی مآرایی

شماره: ۵۹۹۱

تاریخ: ۷۶/۴/۲۹

بسمه تعالی

آشنایی مختصر با دفتر همکاری حوزه و دانشگاه

کد گزارش: ۱۱۰۲۲۷۶

فهرست مطالب

۳	نکات برجسته
۷	مقدمه
۷	فصل اول: مراحل مختلف تشکیل
۷	مرحله اول
۸	مرحله دوم
۸	مرحله سوم
۸	مرحله چهارم
۸	فصل دوم: گروه‌های پژوهشی
۸	گروه اقتصاد
۱۰	گروه جامعه‌شناسی
۱۱	گروه روان‌شناسی
۱۲	گروه علوم تربیتی
۱۳	گروه حقوق
۱۴	گروه علوم سیاسی
۱۴	فصل سوم: گروه‌های پژوهشی جدید
۱۵	گروه تاریخ
۱۵	گروه علوم قرآنی
۱۵	گروه فقه
۱۶	گروه مدیریت
۱۶	گروه‌های آموزشی
۱۷	کتابخانه تخصصی
۱۷	فصل چهارم: کنفرانس‌های وحدت حوزه و دانشگاه
۱۸	فصل پنجم: کارنامه دوساله فصلنامه «حوزه و دانشگاه»
۱۸	علوم اجتماعی
۱۹	روش‌شناسی، فلسفه علم و معرفت‌شناسی

۱۹ دین و دین شناسی
۱۹ نقد و نقد ادبی
۲۰ روان شناختی و علوم تربیتی
۲۰ اقتصادی و سیاسی
۲۰ فلسفه و منطق
۲۱ فصل ششم: اساتید همکار با دفتر
۲۱ گروه اقتصاد
۲۱ گروه تاریخ
۲۱ گروه جامعه شناسی
۲۲ گروه حقوق
۲۲ گروه روان شناسی
۲۲ گروه علوم تربیتی
۲۲ گروه علوم قرآنی
۲۳ گروه فقه
۲۳ گروه مدیریت
۲۳ فصل هفتم: مشکلات و تنگناهای موجود و رهیافت ها
۲۴ رهیافت ها

* دفتر همکاری حوزه و دانشگاه پس از پیروزی انقلاب اسلامی و متعاقب تعطیلی موقت دانشگاه‌ها و تشکیل ستاد انقلاب فرهنگی، به منظور اجرای طرح مقدماتی بازسازی علوم انسانی که به تصویب ستاد انقلاب فرهنگی و جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و تأیید امام راحل رسیده بود، تشکیل شد و تحت مدیریت و اشراف علمی «حضرت آیت الله مصباح یزدی» فعالیت خود را آغاز کرد.

* دفتر همکاری حوزه و دانشگاه از ابتدای تشکیل تاکنون چهار مرحله زیر را پشت سر گذاشته است:

۱- تشکیل جلسات مشترک اساتید و فضلاء حوزه و دانشگاه در پنج رشته اقتصاد، حقوق و علوم سیاسی، روان شناسی، جامعه شناسی و علوم تربیتی به منظور بررسی سرفصل‌های دروس دانشگاهی و تهیه طرح‌هایی برای هریک از رشته‌های یاد شده و تشکیل کنفرانس‌هایی برای ارائه نظام‌مند بینش‌های اسلامی؛

۲- تحقیق در محورهای تعیین شده در طرح از طریق تشکیل کمیته‌های مختلف، نقد و بررسی آنها در جلسات مشترک و سپس در یک کنفرانس و ارسال آنها برای صاحب نظران حوزوی و دانشگاهی برای دریافت اصلاحات پیشنهادی و درنهایت، تهیه بیش از ۲۰۰ مقاله تحقیقی؛

۳- بازنگری و تکمیل جزوه‌ها و مقالات به منظور تدوین آنها در قالب کتاب، تقویت گروه‌های پژوهشی و همکاری رسمی با سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)؛

۴- تدوین نمودار تشکیلاتی و تعیین پست‌های رسمی سازمانی از سوی سازمان امور اداری و استخدامی برای آن و افزایش گروه‌های شش‌گانه دفتر به ده گروه.

* گروه‌های پژوهشی دفتر همکاری حوزه و دانشگاه عبارت‌اند از: اقتصاد، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، علوم تربیتی، حقوق و علوم سیاسی. البته در سال‌های اخیر به دلیل احساس ضرورت پرداختن به پژوهش در دیگر عرصه‌های علوم انسانی، گروه‌های تاریخ، علوم قرآنی، فقه و مدیریت نیز در دفتر تشکیل شده‌اند.

* تعدادی از کتاب‌های تهیه و منتشر شده توسط گروه اقتصاد عبارت‌اند از: درآمدی بر اقتصاد اسلامی، مبانی اقتصاد اسلامی و بررسی مسئله پول در پرتو

بینش اسلامی.

* درآمدی بر جامعه‌شناسی اسلامی، تاریخچه جامعه‌شناسی و مبانی جامعه‌شناسی (جلداول)، تعدادی از کتاب‌های تهیه و منتشر شده توسط گروه جامعه‌شناسی است.

* تعدادی از کتاب‌های تهیه و منتشر شده توسط گروه روان‌شناسی عبارت‌اند از: مکتب‌های روان‌شناسی و نقد آن (جلداول و دوم) و روان‌شناسی رشد (جلد اول و دوم).

* فلسفه تعلیم و تربیت (جلد اول) و مجموعه مقالات سمینار تخصصی علوم تربیتی، تعدادی از کتاب‌های تهیه و منتشر شده توسط گروه علوم تربیتی است.
* تعدادی از کتاب‌های تهیه و منتشر شده توسط گروه حقوق عبارت‌اند از: درآمدی بر حقوق اسلامی (جلد اول و دوم)، اسلام و حقوق بین‌المللی عمومی (جلد اول و دوم) و گفتارهای حقوقی.

* طرحی برای مطالعات استراتژیک انقلاب اسلامی ایران، حقوق اساسی (جلد اول و دوم) و چارچوبی برای تحلیل انقلاب اسلامی، تعدادی از کتاب‌های در دست تألیف گروه علوم سیاسی است.

* گروه‌های تاریخ، علوم قرآنی، فقه و مدیریت که مدت زیادی از تشکیل آنها نمی‌گذرد، تعدادی از تحقیقات خویش را منتشر کرده و تعداد زیادی طرح تحقیقاتی در دست انجام دارند.

* تاکنون پنج گروه آموزشی در دفتر همکاری حوزه و دانشگاه تشکیل شده است. این گروه‌ها عبارت‌اند از: علوم تربیتی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، مدیریت و تاریخ اسلام. اعضای این گروه‌ها از محصلان درس خارج حوزه علمیه قم برگزیده شده‌اند و در حال حاضر تمامی دوره‌های آموزشی پنج گروه یادشده به پایان رسیده است و محققان این دوره‌ها در گروه‌های پژوهشی دفتر به امر تحقیق و پژوهش اشتغال دارند.

* کتابخانه دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، کتابخانه‌ای تخصصی در زمینه علوم انسانی - اسلامی است که بیش از ۱۰,۰۰۰ جلد کتاب فارسی و عربی و بیش از ۲۰۰۰ جلد کتاب لاتین در موضوعاتی چون: قرآن، نهج البلاغه، فلسفه، عرفان، حدیث، تاریخ، حقوق، اقتصاد و... را در خود جای داده است. حدود ۱۰۰ مجله جاری به صورت سالنامه، فصلنامه، ماهنامه و هفته‌نامه نیز به آرشیو کتابخانه می‌رسد و در اختیار محققان دفتر قرار می‌گیرد.

* دفتر همکاری حوزه و دانشگاه با توجه به اهمیت نقش ارزیابی در بهبود کیفیت امور پژوهشی و نیز پویاساختن امر پژوهش و بهره‌گیری از تضارب آرا و

دستاوردهای علمی اندیشه گران علوم انسانی، در ۲۷ آذرماه هر سال اقدام به برگزاری گردهمایی، سمینار و کنفرانس های علمی می کند. تاکنون نه کنفرانس «وحدت حوزه و دانشگاه» از سوی دفتر برگزار شده و گروه های جامعه شناسی، اقتصاد، حقوق، روان شناسی و علوم تربیتی نیز دستاوردهای قابل ارائه و طرح در مجامع علمی را در هفت سمینار تخصصی ارائه کرده اند.

* فصلنامه «حوزه و دانشگاه» با هدف تبادل فکری و اطلاعاتی و حضور علمی در عرصه پژوهش، در سال ۱۳۷۳ به جمع خانواده مطبوعات علمی - فرهنگی پیوست. انتشار این فصلنامه، گامی در جهت آشنایی دانشگاهیان و حوزویان با مسائل و علوم انسانی و اسلامی است و می کوشد تازه های تحقیق به ویژه مسائلی را که در ارتباط با علوم دینی قرار می گیرند، از نگاهی نو به نظاره بنشیند. گرایش مجله، علوم انسانی - اسلامی است هر سه ماه یکبار منتشر می شود. در هفت شماره منتشر شده فصلنامه «حوزه و دانشگاه»، مقالاتی در موضوعاتی چون: علوم اجتماعی، فلسفه علم و معرفت شناسی، دین و دین شناسی، نقد و نقد ادبی، روان شناختی و علوم تربیتی، اقتصادی و سیاسی و فلسفه و منطق به چاپ رسیده است.

* تعداد زیادی از آیات عظام، حجج اسلام، فضیلاي حوزه علمیه و اساتید دانشگاه، از آغاز تشکیل دفتر همکاری حوزه و دانشگاه به عنوان مسئول گروه، دبیر گروه و همکار با این مرکز پژوهشی همکاری می کنند. مسئولان و دبیران برخی از گروه های پژوهشی دفتر عبارت اند از:

- ۱- گروه اقتصاد حجت الاسلام والمسلمین حسن نظری؛
- ۲- گروه جامعه شناسی حجت الاسلام والمسلمین محمود رجبی؛
- ۳- گروه حقوق حجت الاسلام والمسلمین سید مصطفی محقق داماد؛
- ۴- روان شناسی حجت الاسلام والمسلمین سید محمد غروی؛
- ۵- علوم تربیتی حجت الاسلام والمسلمین علیرضا اعرافی؛
- ۶- مدیریت حجت الاسلام والمسلمین محمد حسین نبوی.

* تعدادی از مشکلات و تنگناهای دفتر همکاری حوزه و دانشگاه عبارت اند از: عدم توجه مسئولان به تحقیقات بنیادی و زیربنایی در کشور، فقدان بودجه کافی برای انجام طرح ها و پروژه های تحقیقاتی، عدم پیش بینی جایگاه قانونی و شایسته برای دفتر در تحقیقات مشترک حوزه و دانشگاه، عدم برنامه ریزی کلان برای امور پژوهشی جاری در کشور توسط مسئولان ذی ربط و عدم توجه جدی به موضوع اسلامی شدن دانشگاه ها.

* با توجه به مشکلات و تنگناهای موجود دفتر همکاری حوزه و دانشگاه،

پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت فعلی عبارت‌اند از: پیش‌بینی جایگاه قانونی مناسب برای دفتر، اختصاص بودجه کافی برای انجام تحقیقات زیربنایی علوم انسانی اسلامی توسط دفتر، افزودن زمینه‌های بلا تکلیف امور تحقیقاتی و پژوهشی در کشور به حیطه قلمرو فعالیت‌های دفتر، فراهم شدن زمینه تأسیس دوره‌های تربیت محقق توسط دفتر، پیش‌بینی و اتخاذ اهرم‌های قانونی برای جذب بیشتر محققان و پژوهشگران و استفاده از پژوهش‌ها و تجارب دفتر برای اسلامی شدن دانشگاه‌ها.

به ثمر نشستن انقلاب شکوهمند اسلامی در بهمن ماه ۱۳۵۷ به رهبری امام خمینی (ره)، نوید برپایی نظامی الهی - ارزشی را برای تمامی مستضعفان جهان به خصوص مردم ستمدیده و زجر کشیده از نظام های ۲۵۰۰ ساله طاغوتی و ضد ارزش های والای انسانی به ارمغان آورد.

با گذر از سال های آغازین پیروزی انقلاب و شکست توطئه های نظامی و طرح های براندازی نظام جمهوری اسلامی توسط استکبار جهانی، دانشگاه ها که از مراکز مؤثر در پیروزی انقلاب به شمار می آمدند و جریان های سیاسی قبل از انقلاب هنوز در آنها ریشه و فعالیت داشت، به عنوان عوامل اجرایی توطئه های طرح ریزی شده توسط امپریالیسم شرق و غرب، انتخاب و به فعالیت های تخریبی در دانشگاه ها مشغول شدند.

در چنین شرایطی ضرورت تعمیق فعالیت های فرهنگی - اسلامی هر چه بیشتر نمایان شد و رهبر کبیر انقلاب و مسئولان نظام جمهوری اسلامی در پی عملی ساختن این ضرورت به اقدامی جدی مبادرت کردند. به منظور عقیق ساختن این توطئه ها، دانشگاه ها به صورت موقت تعطیل شد و ستاد انقلاب فرهنگی به منظور تحقق اهداف والای فرهنگی و برنامه ریزی و سامان دهی مطلوب برنامه های درسی دانشگاهی تشکیل گردید.

در این راستا به نقش حوزه های علمیه و به خصوص حوزه علمیه قم که پشتوانه ارزشی انقلاب محسوب می شد، توجهی خاص گردید و اجرای طرح مقدماتی بازسازی علوم انسانی که به تصویب ستاد انقلاب فرهنگی و جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و تأیید امام راحل رسیده بود، به عهده اساتید برجسته حوزه و دانشگاه تحت مدیریت و اشراف علمی «حضرت آیت الله مصباح یزدی» نهاده شد.

فصل اول: مراحل مختلف تشکیل

اساتید و پژوهشگران طرح مقدماتی بازسازی علوم انسانی پس از مدتی در قالب دفتر همکاری حوزه و دانشگاه فعالیت خود را برای عملی ساختن سه مرحله پیش بینی شده در طرح آغاز کردند.

مرحله اول

هدف اصلی در این مرحله، تقارب فکری همکاران طرح بود که این مقصود در ضمن دو برنامه همزمان زیر برآورده می شد:

- ۱- تشکیل جلسات مشترک اساتید و فضلاء حوزه و دانشگاه: این جلسات در پنج رشته اقتصاد، حقوق و علوم سیاسی، روان شناسی، جامعه شناسی و علوم تربیتی به منظور بررسی سرفصل های دروس دانشگاهی و تهیه طرح هایی برای هر یک از رشته های یاد شده تشکیل می شد. نتیجه این جلسات، شناسایی و تنظیم مسائل اساسی هر رشته و ارائه طرح هایی بود که در مرحله بعد، محور تحقیقات گروه ها قرار گرفت.
- ۲- تشکیل کنفرانس هایی به منظور ارائه نظام مند بینش های اسلامی: محور اصلی در این کنفرانس ها، آشنایی بیشتر همکاران دانشگاهی طرح با اصطلاحات، مفاهیم و معارف اسلامی به منظور ایجاد تفاهم و

نزدیکی فکری بیشتر برای کار مشترک پژوهشی بود.

مرحله دوم

در این مرحله، تحقیق در محورهای تعیین شده در طرح آغاز شد. براین اساس، اعضای هر گروه چندین کمیته تشکیل داده و هر کمیته عهده‌دار تحقیق در یک یا چند محور گردید. مقالات تهیه شده در کمیته‌ها در جلسات مشترک به نقد و بررسی گذاشته می‌شد و پس از آن، مجموعه مباحث در یک کنفرانس مورد نقد و بررسی قرار می‌گرفت. مباحث فوق همراه با نقد و بررسی آن، برای صاحب‌نظران حوزوی و دانشگاهی فرستاده می‌شد تا پیشنهادهای اصلاحی خود را ارسال کنند. نتیجه این مرحله، تهیه بیش از ۲۰۰ مقاله تحقیقی همراه با نقد و بررسی اساتید حوزه و دانشگاه بود.

مرحله سوم

در این مرحله، بازنگری و تکمیل جزوه‌ها و مقالات به منظور تدوین آنها در قالب کتاب آغاز شد و بخشی از این مقالات پس از بازنگری و اضافات کلی و بانگاری نویین انتشار یافت. در پی انتشار این کتاب‌ها و پس از وقفه‌ای کوتاه، با تقویت گروه‌های پژوهشی، روند تحقیق شتاب بیشتری یافت. دفتر همکاری برای ارتباط بهتر و هرچه بیشتر حوزه و دانشگاه، از سال ۱۳۶۹ به صورت یکی از نهادهای رسمی همکار با سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) در آمد. مدیریت دفتر در بخش سیاست‌گذاری متشکل از شورایی است مرکب از رئیس و معاون پژوهشی سازمان سمت و رئیس و معاون پژوهشی و سه نفر از اعضای دفتر همکاری حوزه و دانشگاه.

مرحله چهارم

در این مرحله که از سال ۱۳۶۹ آغاز شده، نمودار تشکیلاتی دفتر همکاری حوزه و دانشگاه مدون گردیده و در سازمان امور اداری و استخدامی به طور رسمی پست‌های سازمانی برای آن تعیین شد، گروه‌های شش‌گانه به ده گروه توسعه یافته و بخشی برای آموزش محققان در نظر گرفته شد.

فصل دوم: گروه‌های پژوهشی

در راستای تحقق عینی وحدت و بهره‌جستن از اندوخته‌های علمی این دو پایگاه علمی و پژوهشی، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه از همکاری اساتید حوزوی و دانشگاهی به عنوان عضو هیئت علمی، عضو گروه کارشناس و مشاور برخوردار است. این گروه‌های پژوهشی عبارت‌اند از:

گروه اقتصاد

گروه اقتصاد در سال ۱۳۶۱ با توجه به اهمیت بررسی مبانی فقهی - اسلامی اقتصاد و تدوین این مبانی و انجام تحقیقات تطبیقی در زمینه تئوری‌های اقتصادی و نیز تدوین کتاب‌های درسی دانشگاهی تشکیل شد. این گروه تاکنون تحقیقات زیر را به انجام رسانده و منتشر ساخته است:

- ۱- درآمدی بر اقتصاد اسلامی؛
 - ۲- مبانی اقتصاد اسلامی؛
 - ۳- بررسی مسئله پول در پرتو بینش اسلامی؛
 - ۴- مشکلات بانکداری بدون ربا در جمهوری اسلامی ایران و راه حل آنها؛
 - ۵- بیش از ۳۰ جزوه تحقیقی حاصل کنفرانس های تخصصی گروه. این گروه در حال حاضر طرح های پژوهشی زیر را دنبال می کند:
 - ۱- رشد و توسعه؛
 - ۲- اقتصاد خرد در جامعه اسلامی؛
 - ۳- بانکداری اسلامی؛
 - ۴- خلاصه مبانی اقتصاد اسلامی؛
 - ۵- مبانی فقهی اقتصاد اسلامی.
- علاوه بر تحقیقاتی که به عنوان آثار دفتر منتشر شده است، نزدیک به ۲۰ مقاله تحقیقی توسط اعضای گروه در مجلات علمی و تخصصی و سمینارهای علمی ارائه شده که عناوین برخی از آنها به شرح زیر است:
- ۱- مالکیت؛
 - ۲- مضاربه؛
 - ۳- توزیع؛
 - ۴- مصرف؛
 - ۵- ارزش؛
 - ۶- مشکلات بانکداری بدون ربا؛
 - ۷- جایگاه بخش عمومی و خصوصی در نظام اسلامی؛
 - ۸- توزیع درآمد؛
 - ۹- درآمدی بر بخش عمومی اقتصاد اسلامی؛
 - ۱۰- اندیشه های اقتصادی شهید صدر (ره)؛
 - ۱۱- سیاست های پولی از دیدگاه فقهی امام خمینی (ره)؛
 - ۱۲- قلمرو فعالیت دولت در اقتصاد اسلامی؛
 - ۱۳- سیاست های پولی در بانکداری بدون ربا؛
 - ۱۴- انسان اقتصادی، محور بازسازی اقتصاد؛
 - ۱۵- زمینه های لازم برای توسعه؛
 - ۱۶- خودکفایی و استقلال اقتصادی از دیدگاه امام خمینی (ره)؛
 - ۱۷- پول در اقتصاد اسلامی.
- این گروه در سال های ۱۳۶۹ و ۱۳۷۳ سمینار تخصصی خود را با شرکت پژوهشگران حوزه و دانشگاه برگزار کرد.

گروه جامعه‌شناسی

گروه جامعه‌شناسی در سال ۱۳۶۱ با توجه به ضرورت تدوین دیدگاه‌های جامعه‌شناختی اسلام، مطالعه تطبیقی تئوری‌های جامعه‌شناختی، تدوین کتاب‌های درسی دانشگاهی، پرداختن به مسائل اساسی جامعه‌شناسی و در نظر داشتن ضرورت‌های علمی - تحقیقی در زمینه‌گرایی‌های گوناگون علوم اجتماعی تشکیل شد. این گروه تاکنون آثار زیر را منتشر کرده است:

۱- درآمدی بر جامعه‌شناسی اسلامی؛

۲- تاریخچه جامعه‌شناسی؛

۳- مبانی جامعه‌شناسی (جلد اول)؛

۴- مجموعه مقالات اولین سمینار تخصصی جامعه‌شناسی با عنوان «فرد و جامعه»؛

۵- بیش از ۴۰ جزوه تحقیقی حاصل کنفرانس‌های علمی اساتید حوزه و دانشگاه.

این گروه همچنین آثار زیر را در دست تحقیق و تألیف دارد:

۱- مبانی جامعه‌شناسی (جلد دوم)؛

۲- ترجمه کتاب «وبر و اسلام»^۱؛

۳- تاریخ تفکرات اجتماعی در اسلام؛

۴- فهرست موضوعی کتب جامعه‌شناسی؛

۵- جامعه‌شناسی معرفت؛

۶- نظریه‌های جامعه‌شناسی؛

۷- ریشه‌های انقلاب اسلامی؛

۸- فلسفه علوم اجتماعی.

گروه جامعه‌شناسی تاکنون بیش از ۳۰ مقاله جامعه‌شناختی را از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه کرده است و بررسی موضوع «توسعه از دیدگاه جامعه‌شناسی و اسلام» از دیگر فعالیت‌های گروه به شمار می‌رود. این گروه اولین سمینار تخصصی خود را با عنوان «فرد و جامعه» در اردیبهشت ماه ۱۳۷۰ برگزار نموده و مقدمات برگزاری دومین سمینار تخصصی جامعه‌شناسی را با عنوان «تغییرات اجتماعی در کشورهای اسلامی» فراهم ساخته است. این گروه همچنین مقالاتی را به مجلات و سمینارهای علمی ارائه کرده است که تعدادی از آنها عبارت‌اند از:

۱- درآمدی به مبانی جامعه‌شناسی دین؛

۲- قانونمندی جامعه از دیدگاه قرآن؛

۳- روش وحی و جامعه‌شناسی؛

۴- مفهوم جامعه‌شناسی اسلامی؛

۵- اسلام و توسعه؛

۶- پیش فرض‌های نانوشته در تحقیق؛

۷- نظریه همگرایی حوزه‌های معرفت بشری؛

۸- فلسفه علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی معرفت؛

1. Weber and Islam.

۹- مؤلفه‌های تعیین در آرای معرفتی «مارکس»؛

۱۰- اندیشه اجتماعی «فارابی»؛

۱۱- اندیشه اجتماعی «إخوان الصفا»؛

۱۲- دین و نظریه معرفت از دیدگاه «دورکیم»؛

۱۳- اندیشه اجتماعی «بیرونی»؛

۱۴- تطور اجتماعی معرفت از نگاه «مولوی»؛

۱۵- اسلام و علوم انسانی؛

۱۶- ارزیابی جامعه‌شناسی معرفت «ماکس شلر»؛

۱۷- جامعه‌شناسی معرفت «ماکس وبر»؛

۱۸- بررسی اندیشه‌های اجتماعی «مولوی».

گروه روان‌شناسی

گروه روان‌شناسی در سال ۱۳۶۱ به منظور تحقیق و پژوهش پیرامون نظرگاه‌های روان‌شناسی اسلامی و نیز مطالعات تطبیقی پیرامون دیدگاه‌های روان‌شناسی معاصر و پیش فرض‌های اسلامی و تدوین کتب درسی دانشگاهی در این زمینه تشکیل شد. این گروه تاکنون تحقیقات زیر را انجام داده و منتشر ساخته است:

۱- مکتب‌های روان‌شناسی و نقد آن (جلد اول و دوم)؛

۲- روان‌شناسی رشد (جلد اول و دوم)؛

۳- بیش از ۳۰ مقاله تحقیقی در موضوعات مختلف روان‌شناسی.

گروه روان‌شناسی دو تحقیق دیگر با عنوان‌های «اصول روان‌شناسی» و «علم النفس فلسفی» در زمینه مبادی و اصول روان‌شناسی در دست تألیف دارد. این گروه در حال حاضر کتاب *The Psychology of Health and Medicalcare* را در دست ترجمه دارد. سمینار تخصصی گروه نیز در سال ۱۳۷۱ برگزار شد. این گروه همچنین مقالاتی را به مجلات و سمینارهای علمی ارائه کرده است که تعدادی از آنها عبارت‌اند از:

۱- روان‌شناسی جامعه در حال بازسازی؛

۲- مفهوم روان‌شناسی اسلامی؛

۳- تفاوت روانی نژادها؛

۴- مکاتب روان‌شناسی و رابطه آن با ایدئولوژی؛

۵- روش‌های تحقیق در روان‌شناسی؛

۶- طرح‌های پژوهشی آزمایشی و شبه آزمایشی در علوم اجتماعی؛

۷- روان‌سنجی؛

۸- روش تعقلی و تعبیدی؛

۹- ارگانیسم و اصول و مبانی رشد؛

۱۰- رشد از دیدگاه «پیاژه»؛

۱۱- تئوری‌های رشد؛

۱۲- بررسی دیدگاه «برونر» و مروری بر سایر دیدگاه‌ها؛

- ۱۳- رشد از دیدگاه اسلام؛
 - ۱۴- روان شناسی احساس و ادراک؛
 - ۱۵- هوش؛
 - ۱۶- یادگیری؛
 - ۱۷- نظریه های یادگیری؛
 - ۱۸- روان شناسی یادگیری؛ حافظه سبیرنتیک؛
 - ۱۹- اختلالات یادگیری؛
 - ۲۰- انگیزش و تعارض؛
 - ۲۱- هیجان و عواطف؛
 - ۲۲- تفاوت های فردی؛
 - ۲۳- نظریه های شخصیت؛
 - ۲۴- ارزش یابی شخصیت.
- همچنین تهیه یک متن درسی در زمینه روان شناسی اجتماعی با توجه به دیدگاه های اسلام، از تحقیقات در دست اجرای گروه است.

گروه علوم تربیتی

گروه علوم تربیتی در سال ۱۳۶۱ در راستای ضرورت تدوین کتاب های درسی دانشگاهی با تکیه بر معارف والای اسلامی و به منظور تدوین دیدگاه های تربیتی اسلام و انجام مطالعات تطبیقی در این زمینه تشکیل شد. این گروه تاکنون آثار زیر را منتشر کرده است:

- ۱- فلسفه تعلیم و تربیت (جلد اول)؛
 - ۲- مجموعه مقالات سمینار تخصصی علوم تربیتی؛
 - ۳- حدود ۳۰ جزوه تحقیقی حاصل کنفرانس های علمی.
- این گروه در حال حاضر مراحل میانی انتشار کتاب های زیر را در دست انجام دارد:
- ۱- اهداف تربیت اسلامی؛
 - ۲- آرای تربیتی دانشمندان مسلمان (جلد اول و دوم)؛
 - ۳- ترجمه کتاب Of Human Potential در باب استعداد آدمی به همراه پاورقی های ناظر به دیدگاه های اسلامی.

این گروه همچنین طرح های پژوهشی زیر را در دست تحقیق دارد:

- ۱- سیره تربیتی پیامبر (ص) و ائمه (ع)؛
 - ۲- تهیه طرح دائرةالمعارف تعلیم و تربیت اسلامی، با همکاری معاونت پژوهشی وزارت آموزش و پرورش؛
 - ۳- نظام تعلیم و تربیت اسلامی؛
 - ۴- آرای تربیتی متفکران مسلمان (جلد سوم).
- این گروه سمینار تخصصی خود را در سال ۱۳۷۳ برگزار کرد که مجموعه مقالات آن در پنج جزوه منتشر

شده است. گروه علوم تربیتی علاوه بر ارزیابی و کارشناسی کتاب‌هایی چون «آموزش و پرورش اسلامی»، «فلسفه آموزش و پرورش» و «جامعه و تعلیم و تربیت»، مقالات زیر را از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه کرده است:

- ۱- الگوهای عقلانی تدریس؛
 - ۲- اقتدار؛
 - ۳- آزادی؛
 - ۴- اهداف آموزش و پرورش.
- این گروه همچنین مقالاتی به مجلات و سمینارهای علمی ارائه کرده است که تعدادی از آنها عبارت‌اند از:

- ۱- آرای تربیتی «ابن خلدون»؛
- ۲- اهداف تعلیم و تربیت در اسلام؛
- ۳- نقش تربیتی معلم؛
- ۴- تربیت اجتماعی در اسلام؛
- ۵- اهداف تربیتی از دیدگاه «امام خمینی» (ره)؛
- ۶- مشکلات و تنگناهای تربیت دینی از دیدگاه قرآن کریم؛
- ۷- آسیب‌شناسی تربیت دینی؛
- ۸- مبانی تربیتی «اخوان الصفا»؛
- ۹- دین و تربیت؛
- ۱۰- مراحل تعلیم و تربیت از دیدگاه اسلام؛
- ۱۱- تنبیه از دیدگاه روایات؛
- ۱۲- تربیت الگویی؛
- ۱۳- حجیت سیره؛
- ۱۴- موعظه و نصیحت؛
- ۱۵- مسائل نوجوانان و جوانان؛
- ۱۶- تفاوت‌های فردی و تربیت؛
- ۱۷- پرورش اجتماعی کودک و نوجوان؛
- ۱۸- زبان دین؛
- ۱۹- انسان و بحران تربیت؛
- ۲۰- ابعاد وجودی انسان.

گروه حقوق

گروه حقوق در سال ۱۳۶۱ به منظور بررسی مبانی حقوقی اسلام و تدوین کتب درسی دانشگاهی با تکیه بر امر تحقیق در این زمینه تشکیل شد و تاکنون آثار زیر را منتشر کرده است:

- ۱- درآمدی بر حقوق اسلامی (جلد اول و دوم)؛

- ۲- اسلام و حقوق بین الملل عمومی (جلد اول و دوم)؛
- ۳- گفتارهای حقوقی (مجموعه سخنرانی‌های سمینار حقوقی دفتر همکاری حوزه و دانشگاه)؛
- ۴- بیش از ۳۰ مقاله تحقیقی حاصل سمینارهای علمی گروه.
محورهای در دست تحقیق گروه عبارت‌اند از:
- ۱- اسلام و حقوق بشر؛
 - ۲- اسلام و حقوق بین الملل خصوصی؛
 - ۳- تدوین سیستم حقوق جزای اسلامی؛
 - ۴- قواعد عمومی قراردادها؛
 - ۵- اسلام و حقوق بین الملل عمومی (جلد سوم).
- سمینار تخصصی گروه در سال ۱۳۷۰ برگزار شد. این گروه همچنین مقالات متعددی را به مجلات و سمینارهای علمی ارائه کرده است که تعدادی از آنها عبارت‌اند از:
- ۱- مبانی مشروعیت دولت؛
 - ۲- دولت و مصلحت؛
 - ۳- حقوق اهل ذمه.

گروه علوم سیاسی

- گروه علوم سیاسی که در سال ۱۳۶۱ تشکیل شد، تاکنون تألیف کتاب‌های زیر را در دستور کار خود قرار داده است:
- ۱- طرحی برای مطالعات استراتژیک انقلاب اسلامی ایران؛
 - ۲- حقوق اساسی (جلد اول و دوم)؛
 - ۳- چارچوبی برای تحلیل انقلاب اسلامی؛
 - ۴- تاریخ اندیشه سیاسی دانشمندان اسلامی.
- این گروه تاکنون حدود ۳۰ مقاله تحقیقی را مورد نقد و ارزیابی قرار داده و مقالاتی را به مجلات و سمینارهای علمی ارائه کرده است که تعدادی از آنها عبارت‌اند از:
- ۱- مشروعیت حکومت و دولت؛
 - ۲- شورا در حکومت و تقنین؛
 - ۳- مستضعفان و مستکبران از دیدگاه قرآن و عترت؛
 - ۴- مدینه فاضله در یونان باستان.

فصل سوم: گروه‌های پژوهشی جدید

پویایی در امر پژوهش، از عوامل مهم در موفقیت مؤسسات پژوهشی است و بی‌شک عدم اعتبار چنین خصیصه‌ای در هر فرایند پژوهشی، خسارت‌های جبران‌ناپذیری در توفیق دست‌اندرکاران امر پژوهش خواهد داشت. به همین دلیل و با توجه به احساس ضرورت پرداختن به پژوهش در دیگر عرصه‌های

علوم انسانی، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه اقدام به ایجاد گروه‌های پژوهشی جدید کرد تا پاسخگوی نیاز مراکز آموزش عالی و محققان و دانش پژوهان این مراکز باشد و دیدگاه‌های اسلامی را در این زمینه‌ها به طالبان این حقایق ناب ارائه نماید.

گروه تاریخ

گروه تاریخ در سال ۱۳۷۲ با توجه به رسالت دفتر همکاری و در راستای انجام پژوهش‌های زیربنایی در زمینه تاریخ اسلام و کتب آموزشی و پژوهشی برای مراکز آموزش عالی تشکیل شد و دوره آموزشی خود را زیر نظر اساتید و صاحب نظران حوزوی و دانشگاهی طی سه سال در شهرهای قم، تهران و مشهد برگزار کرد.

تعدادی از تحقیقات انجام شده در مدت کوتاهی که از تشکیل این گروه می‌گذرد عبارت‌اند از:

- ۱- کتاب شناسی منابع تاریخ اسلام (از قبیل: سیره ابن هشام، طبقات الکبری، جوامع السیره النبویه، تاریخ طبری، تاریخ یعقوبی، تاریخ اسلام ذهبی، الجمل، المغازی و...);
- ۲- ترجمه بخش‌هایی از منابع تاریخ اسلام (از قبیل: امتاع الأسماء، تاریخ طبری، دیوان شنفری، صبعة المغرب و مروج الذهب);
- ۳- تحقیقاتی در تاریخ ادبیات عرب (از قبیل: «سید حمیری»، «دعبل خزایی»، «بشار بن برد»، «کمیت اسدی» و...);
- ۴- بیش از ۵۰ تحقیق در تاریخ جاهلیت و اسلام (از قبیل: سنت‌های جاهلی، حدیث احراق، حدیث افک، پیک شیطان، برائت امام علی (ع) از قتل عثمان، منع آب در کربلا، نقش اشعث در ماجرای قتل علی (ع)، قبیله کنده و...).

گروه علوم قرآنی

مقدمات تشکیل گروه علوم قرآنی از نیمه دوم سال ۱۳۷۳ به منظور تدوین متون درسی مورد نیاز دانشگاه‌ها فراهم شد. اولین محور تحقیق این گروه، «روش شناسی تفسیر قرآن» است که مراحل پایانی آن در دست اجراست.

گروه فقه

گروه فقه به تحقیق در مورد موضوعات جدید فقهی می‌پردازد و تاکنون در دو محور مباحث اقتصادی و مسائل پزشکی به تحقیق و پژوهش پرداخته است. موضوعات مورد تحقیق در زمینه مباحث اقتصادی عبارت‌اند از:

۱- عقود جدید و دلیل مشروعیت آن؛

۲- ضمان؛

۳- شرکت؛

۴- ضمانت در قرض.

موضوعات مورد تحقیق در زمینه مسائل پزشکی عبارت‌اند از:

- ۱- ضمان طبیب؛
- ۲- تشریح؛
- ۳- آزمایش های اجباری زوجین؛
- ۴- سقط جنین؛
- ۵- کنترل جمعیت.

گروه مدیریت

گروه مدیریت از سال ۱۳۷۲ فعالیت خود را آغاز کرد و هم‌اکنون مشغول اجرای طرح پژوهشی «مدیریت عمومی از دیدگاه اسلام» است که نخستین مرحله از آن یعنی مطالعه و فیش برداری از منابع روایی و قرآن کریم و کتاب‌های مدیریت عمومی به پایان رسیده است. این گروه تاکنون مقالاتی را به مراکز علمی، کنفرانس‌ها و سمینارهای علمی ارائه کرده است که تعدادی از آنها عبارت‌اند از:

- ۱- انسان در سازمان از دیدگاه اسلام و مدیریت؛
- ۲- اعتماد در سازمان؛
- ۳- شناخت ارزش‌ها و منابع در مدیریت اسلامی؛
- ۴- ارزیابی عملکرد؛
- ۵- جایگاه قدرت در مدیریت اسلامی؛
- ۶- اسلام و ایجاد رضایت کار؛
- ۷- سازمان غیررسمی؛
- ۸- بررسی تفویض اختیار در ساختار سازمانی و ارتباط آن با تئوری‌های رفتار؛
- ۹- پیش‌فرض‌های مدیریت؛
- ۱۰- مدیریت اسلامی و توسعه؛
- ۱۱- انگیزش از دیدگاه اسلام؛
- ۱۲- الگوهای مدیریتی در زندگی پیامبر اکرم (ص)؛
- ۱۳- بروکراسی در یک نگاه.

گروه‌های آموزشی

تاکنون پنج گروه آموزشی در دفتر همکاری حوزه و دانشگاه تشکیل شده است. این گروه‌ها عبارت‌اند از:

- ۱- گروه علوم تربیتی؛
- ۲- گروه روان‌شناسی؛
- ۳- گروه جامعه‌شناسی؛
- ۴- گروه مدیریت؛
- ۵- گروه تاریخ اسلام.

اعضای این گروه‌ها از محصلان درس خارج حوزه علمیّه قم برگزیده شده‌اند و اکثر آنها دوره پنج‌ساله «مؤسسه در راه حق» را سپری کرده‌اند. دانش‌پژوهان این گروه‌ها در دوره‌های سه‌ساله به آموزش در زمینه

علوم یاد شده و متناسب با اهداف پژوهشی دفتر می‌پردازند. در حال حاضر، تمامی دوره‌های آموزشی پنج گروه یاد شده به پایان رسیده است و محققان این دوره‌ها در گروه‌های پژوهشی دفتر به امر تحقیق و پژوهش اشتغال دارند.

کتابخانه تخصصی

کتابخانه دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، کتابخانه‌ای تخصصی در زمینه علوم انسانی - اسلامی است که بیش از ۱۰,۰۰۰ جلد کتاب فارسی و عربی و بیش از ۲,۰۰۰ جلد کتاب لاتین را در خود جای داده است. این کتاب‌ها در موضوعاتی چون: قرآن، نهج البلاغه، فلسفه، عرفان، حدیث، تاریخ، حقوق، اقتصاد، علوم سیاسی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم تربیتی و مدیریت بوده و شامل حدود ۱,۰۰۰ جلد کتاب مرجع است.

حدود ۱۰۰ مجله جاری به صورت سالنامه، فصلنامه، ماهنامه و هفته‌نامه به آرشیو کتابخانه می‌رسد و برای استفاده در دسترس محققان و پژوهشگران قرار می‌گیرد. همچنین برنامه‌های مختلف رایانه‌ای مانند: برنامه‌های قرآنی، نهج البلاغه، بحار الأنوار، کتب اربعه، فرهنگ لغات مختلف و دیسک‌های نوری شامل برنامه‌های معجم فقهی، صحیفه نور و دائرة المعارف بریتانیکا، از نرم افزارهای ارائه شده برای استفاده محققان دفتر، در واحد کتابخانه وجود دارد.

محققان و دانش پژوهان شاغل در دفتر می‌توانند از این امکانات استفاده کنند. همچنین دانشجویانی که در حال نوشتن پایان‌نامه خود هستند نیز می‌توانند با تعهد اهدای یک نسخه از پایان‌نامه خود به کتابخانه، از امکانات موجود در آن استفاده نمایند.

فصل چهارم: کنفرانس‌های وحدت حوزه و دانشگاه

دفتر همکاری حوزه و دانشگاه با توجه به اهمیت نقش ارزیابی در بهبود کیفی امور پژوهشی و نیز پیویا ساختن امر پژوهش و بهره‌گیری از تضارب آرا و دستاوردهای علمی اندیشه‌گران علوم انسانی، در ۲۷ آذر ماه هر سال که مصادف با سالروز شهادت شهید «آیت الله دکتر مفتح» (بنیانگذار وحدت حوزه و دانشگاه) است، اقدام به برگزاری گردهمایی، سمینار و کنفرانس‌های علمی می‌کند و هر سال یکی از گروه‌های پژوهشی دفتر، حاصل تحقیقات خود را در معرض ارزیابی منتقدان و متفکران متخصص قرار می‌دهند. این امر نقش بسزایی در ارتقای سطح کیفی امر پژوهش داشته و عرضه‌کننده مایه علمی پژوهشگران دفتر است. همچنین دفتر، دستاوردهای قابل ارائه و طرح در مجامع علمی را در سمینارهای تخصصی ارائه کرده است و تاکنون هفت سمینار تخصصی را به شرح زیر برگزار نموده است:

۱- سمینار تخصصی جامعه‌شناسی (آذر ماه ۱۳۶۸)؛

۲- سمینار تخصصی اقتصاد (سال ۱۳۷۰)؛

۳- سمینار تخصصی جامعه‌شناسی، با عنوان «فرد و جامعه» (اردیبهشت ماه ۱۳۷۰)؛

۴- سمینار تخصصی حقوق (سال ۱۳۷۰)؛

۵- سمینار تخصصی روان‌شناسی (آذر ماه ۱۳۷۱)؛

۶- سمینار تخصصی اقتصاد (سال ۱۳۷۳)؛

۷- سمینار تخصصی علوم تربیتی (سال ۱۳۷۳).

همچنین کنفرانس‌های وحدت حوزه و دانشگاه در ۲۷ آذرماه هر سال از سوی دفتر همکاری حوزه و دانشگاه برگزار می‌شود. تاکنون نه کنفرانس از این دست برگزار شده است. محور اصلی این کنفرانس‌ها عبارت‌اند از:

۱- یافتن راه‌های عملی وحدت حوزه و دانشگاه؛

۲- بازسازی علوم انسانی؛

۳- بحث پیرامون موضوعات اساسی مطروحه در محدوده عناوین ذکر شده؛

۴- بررسی و ارائه راه کارهای عملی برای اسلامی شدن دانشگاه‌ها.

نهمین کنفرانس وحدت حوزه و دانشگاه نیز در آذرماه ۱۳۷۵ با عنوان «انسان‌شناسی» با پیام رئیس جمهور برگزار شد و به بحث و بررسی پیرامون ابعاد وجودی انسان و سایر مشخصه‌های آن پرداخت.

فصل پنجم: کارنامه دو ساله فصلنامه «حوزه و دانشگاه»

فصلنامه «حوزه و دانشگاه» با هدف تبادل فکری و اطلاعاتی و حضور علمی در عرصه پژوهش، در سال ۱۳۷۳ به جمع خانواده مطبوعات علمی - فرهنگی پیوست. انتشار فصلنامه «حوزه و دانشگاه» گامی در جهت آشنایی دانشگاهیان و حوزویان با مسائل علوم انسانی و اسلامی است و می‌کوشد تازه‌های تحقیق به ویژه مسائلی را که در ارتباط با علوم دینی قرار می‌گیرند، از نگاهی نو به نظاره بنشیند. گرایش مجله، علوم انسانی - اسلامی است و هر سه ماه یک بار منتشر می‌شود. در هر شماره، مقاله‌های پژوهشی تألیفی و حداقل یک ترجمه، بخش مقالات علمی را تشکیل می‌دهند. در هشت شماره منتشر شده فصلنامه «حوزه و دانشگاه»، مقالاتی در موضوعات زیر به چاپ رسیده است:

علوم اجتماعی

مقالات علوم اجتماعی عبارت‌اند از:

۱- تفاهم میان فرهنگی و حاملان آن احمد صدری؛

۲- فرایند شناخت اجتماعی / حسین شکرکن؛

۳- جامعه‌شناسی و اصالت عمل اجتماعی / محمد جواد لاریجانی؛

۴- آیا علوم اجتماعی واقعاً پایین رتبه‌اند؟ / فریتز مکلاپ / ترجمه مصطفی ملکیان؛

۵- مردم‌شناسی اسلامی / ریچارد تاپر / ترجمه محمد داوودی و حسین اژدری؛

۶- فقه و جامعه‌شناسی / علی محمد حاضری؛

۷- جامعه‌شناسی معرفت / ماکس شلر / ترجمه ابراهیم فیاض؛

۸- جامعه‌شناسی دین / عبدالرضا علیزاده.

روش شناسی، فلسفه علم و معرفت شناسی

مقالات روش شناسی، فلسفه علم و معرفت شناسی عبارت‌اند از:

- ۱- علم و علم کاذب / ایمره لاکاتوش؛
- ۲- روش تحقیق در علوم انسانی از دیدگاه «ماکس وبر» / احمد صدری؛
- ۳- مذهب و نظریه / عزت قرنی / ترجمه کریم جباری؛
- ۴- روش نقد اندیشه؛
- ۵- پیش‌نوشته در تحقیق / محمد حسین قدوسی؛
- ۶- لیبرالیسم در چالش (مروری بر افکار السدیر مکینتایر) / محمد علی شمالی؛
- ۷- نظریه «کانت» در باب تعریف / لوئیس وایت بک / ترجمه احمد رضا جلیلی؛
- ۸- تأملی بر نگرستن از ناکجا / حسین عشاقی.

دین و دین شناسی

مقالات دین و دین شناسی عبارت‌اند از:

- ۱- هویت علم دینی / خسرو باقری؛
- ۲- تأمل اخلاقی از نظر غزالی / ن. ال. هیر / ترجمه محمد عطاران؛
- ۳- تفاوت فلسفه دین و کلام؛
- ۴- ثابت و متغیر در دین (گفتگو با «آقای محمد مؤمن» از اساتید حوزه علمیه قم)؛
- ۵- تبیین‌های روان‌شناختی از دین / آلستون / ترجمه غلامحسین توکلی؛
- ۶- طرح ترجمه دسته جمعی از قرآن مجید / بهاء‌الدین خرمشاهی؛
- ۷- آناتومی از دیدگاه فقه و پزشکی / گروه فقه؛
- ۸- تورم و مسئله خمس / سید محمد علی مدرسی؛
- ۹- غنای قرآن / محمد مهدی فولادوند؛
- ۱۰- ثابت و متغیر در دین (مصاحبه با «آقای سیدکاظم حائری» از اساتید حوزه علمیه قم)؛
- ۱۱- زبان دین / آلستون / ترجمه سعید عدالت نژاد؛
- ۱۲- قرآن و رویان شناسی / حمیدرضا شاکرین.

نقد و نقد ادبی

مقالات نقد و نقد ادبی عبارت‌اند از:

- ۱- تأملی بر وحدت حوزه و دانشگاه / حسین کچوئیان؛
- ۲- نگاهی به ترجمه قرآن کریم، ترجمه محمد مهدی فولادوند / مرتضی کرباسی؛
- ۳- ترجمه‌ای لرزان از ترس و لرز «کرکگور» (ترجمه سید محسن فاطمی) / هادی صادقی؛
- ۴- نقد کتاب خدا و فلسفه (اتین ژیلسون) / محمد تقی سبجانی؛
- ۵- نگاهی به یک نقد (درباره استعاره «سکاکی» و اعتباریات «علامه طباطبایی») / صادق لاریجانی؛
- ۶- بررسی زبان عربی دیروز و امروز / آذرتاش آذرنوش، سید ابوطاهر الموسوی، عبدالمهدی یادگاری.

روان‌شناختی و علوم تربیتی

مقالات روان‌شناختی و علوم تربیتی عبارت‌اند از:

- ۱- مبانی آرای تربیتی «اخوان الصفا» / گروه علوم تربیتی؛
- ۲- اهداف آموزش و پرورش / هیگن باتم / ترجمه مجید طرقی و محمود عبداللهی؛
- ۳- پیش‌فرض‌های روان‌شناسی اسلامی / خسرو باقری و دیگران؛
- ۴- رابطه انسان و تربیت / محمود نوذری؛
- ۵- حضور اراده در مبادی عمل (نقد پیش‌فرض‌های روان‌شناسی اسلامی) / رضا برنجکار؛
- ۶- در باب استعداد آدمی (تحقیقی در فلسفه تعلیم و تربیت) / اسرائیل اسکفلر / ترجمه محمود داوودی.

اقتصادی و سیاسی

مقالات اقتصادی و سیاسی عبارت‌اند از:

- ۱- دموکراسی و حاکمیت اسلامی / سید عباس نبوی؛
- ۲- ارزیابی نگاه برنامه اول به تورم / هادی عربی؛
- ۳- بررسی مشکلات بانکداری بدون ربا / گروه اقتصاد؛
- ۴- تقاضای سرمایه‌گذاری در اقتصاد اسلامی / هادی عربی؛
- ۵- تورم و مسئله خمس / سید محمد علی مدرسی؛
- ۶- پست مدرنیسم یعنی چه؟ / رضا دلاوری.

فلسفه و منطق

مقالات فلسفه و منطق عبارت‌اند از:

- ۱- اراده الهی و نفی موجیبت / قاسم کاکایی؛
- ۲- نظریه‌های صدق / محسن جوادی؛
- ۳- مناطق مربعی شکل (پیشنهادی جایگزین برای «دیاگرام ون») / امیرحسین بانکی پور.
بخش‌های دیگر فصلنامه در قالب گزارش کار گروه‌های دفتر همکاری، گزارش سمینارهای علمی، فرهنگی و پرسش و پاسخ ارائه شده است. همچنین فصلنامه به منظور یافتن سهمی در فرایند عظیم اطلاع‌رسانی، تاکنون کتاب‌های زیر را در شماره‌های خود به صورت یک مقاله تلخیص کرده است:
- ۱- به سوی یک الهیات ناظر به همه ادیان / گلین ریچاردز / مصطفی ملکیان؛
- ۲- مسیحیت و ادیان جهانی / هانس کونگ، یوزف فان اس و... / حسین توفیقی؛
- ۳- تحلیلی تطبیقی از نظریه‌های شخصیت / سالواتور مدی / مسعود آذربایجانی؛
- ۴- روان‌شناسی تربیتی / پاملا آر. ردستین / شهاب‌الدین مشایخی؛
- ۵- رساله نویسی / جرج واتسون / محمدرضا فخر روحانی؛
- ۶- نگرستن از ناکجا به هر کجا / تامس نیگل / مصطفی ملکیان؛
- ۷- روش تحقیق اجتماعی از واقع‌گرایی یا معیار‌گرایی / محمد امزیان / حمیدرضا شریعتمداری؛
- ۸- در باب استعداد آدمی / اسرائیل اسکفلر / محمد داوودی.

تعداد زیادی از آیات عظام، حجج اسلام، فضلاء حوزه علمیه و اساتید دانشگاه، از آغاز تشکیل دفتر همکاری حوزه و دانشگاه به عنوان مسئول گروه، دبیر گروه و همکار با این مرکز پژوهشی همکاری می‌کنند که اسامی تعدادی از آنها در گروه‌های مختلف تخصصی دفتر به شرح زیر است:

گروه اقتصاد

مسئول گروه اقتصاد و تعدادی از همکاران این گروه عبارت‌اند از:

- ۱- حجت الاسلام و المسلمین حسن نظری مسئول گروه؛
- ۲- حضرت آیت الله سید محمود هاشمی همکار با گروه؛
- ۳- حضرت آیت الله سید کاظم حائری همکار با گروه؛
- ۴- حجت الاسلام و المسلمین غلامرضا مصباحی همکار با گروه؛
- ۵- دکتر حسین نمازی همکار با گروه؛
- ۶- دکتر پرویز داوودی همکار با گروه؛
- ۷- دکتر شریف آزاده همکار با گروه؛
- ۸- دکتر شرافت همکار با گروه.

گروه تاریخ

دبیر گروه تاریخ و تعدادی از همکاران این گروه عبارت‌اند از:

- ۱- حجت الاسلام و المسلمین حسینیان مقدم دبیر گروه؛
- ۲- حجت الاسلام و المسلمین میر شریفی همکار با گروه؛
- ۳- حجت الاسلام و المسلمین جعفریان همکار با گروه؛
- ۴- دکتر عالمی همکار با گروه؛
- ۵- دکتر صادق آینه‌وند همکار با گروه.

گروه جامعه‌شناسی

مسئول گروه جامعه‌شناسی و تعدادی از همکاران این گروه عبارت‌اند از:

- ۱- حجت الاسلام و المسلمین محمود رجبی مسئول گروه؛
- ۲- حجت الاسلام و المسلمین صدیق اورعی همکار با گروه؛
- ۳- حجت الاسلام و المسلمین حمید پارسانیا همکار با گروه؛
- ۴- حجت الاسلام و المسلمین میر سپاه همکار با گروه؛
- ۵- دکتر غلامعلی خوشرو همکار با گروه؛
- ۶- دکتر محمد توکل همکار با گروه.

گروه حقوق

مسئول گروه حقوق و تعدادی از همکاران این گروه عبارت‌اند از:

- ۱- حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمصطفی محقق داماد مسئول گروه؛
- ۲- حضرت آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی همکار با گروه؛
- ۳- حضرت آیت‌الله سیدعلی محقق داماد همکار با گروه؛
- ۴- دکتر محمد حسین تمدن جهرمی همکار با گروه؛
- ۵- دکتر محمد باقر حشمت‌زاده همکار با گروه.

گروه روان‌شناسی

مسئول گروه روان‌شناسی و تعدادی از همکاران این گروه عبارت‌اند از:

- ۱- حجت‌الاسلام والمسلمین سید محمد غروی مسئول گروه؛
- ۲- دکتر سجادی همکار با گروه؛
- ۳- دکتر خداپناهی همکار با گروه؛
- ۴- دکتر علی محمد برادران رفیعی همکار با گروه؛
- ۵- دکتر حسین شکرکن همکار با گروه.

گروه علوم تربیتی

مسئول گروه علوم تربیتی و تعدادی از همکاران این گروه عبارت‌اند از:

- ۱- حجت‌الاسلام والمسلمین علیرضا اعرافی مسئول گروه؛
- ۲- دکتر خسرو باقری همکار با گروه؛
- ۳- دکتر محسن پور همکار با گروه؛
- ۴- دکتر علی محمد کاردان همکار با گروه.

گروه علوم قرآنی

تعدادی از همکاران گروه علوم قرآنی عبارت‌اند از:

- ۱- حضرت آیت‌الله معرفت همکار با گروه؛
- ۲- حجت‌الاسلام والمسلمین واعظ‌زاده خراسانی همکار با گروه؛
- ۳- حجت‌الاسلام والمسلمین فتح‌الله نجارزادگان همکار با گروه؛
- ۴- حجت‌الاسلام والمسلمین کریمی‌نیا همکار با گروه؛
- ۵- حجت‌الاسلام والمسلمین غلامعلی عزیزی‌کیا همکار با گروه؛
- ۶- حجت‌الاسلام والمسلمین بابایی همکار با گروه.

گروه فقه

تعدادی از همکاران گروه فقه عبارت‌اند از:

- ۱- حضرت آیت الله خرازی همکار با گروه؛
- ۲- حجت الاسلام والمسلمین عبداللهی همکار با گروه؛
- ۳- حجت الاسلام والمسلمین سپهر همکار با گروه؛
- ۴- حجت الاسلام والمسلمین اعرافی همکار با گروه؛
- ۵- حجت الاسلام والمسلمین امامی همکار با گروه.

گروه مدیریت

مسئول گروه مدیریت و تعدادی از همکاران این گروه عبارت‌اند از:

- ۱- حجت الاسلام والمسلمین محمد حسین نبوی مسئول گروه؛
- ۲- حجت الاسلام والمسلمین رحیمیان همکار با گروه؛
- ۳- دکتر علی رضائیان همکار با گروه؛
- ۴- دکتر خائف الهی همکار با گروه؛
- ۵- دکتر دزی همکار با گروه؛
- ۶- دکتر مهدی جمشیدیان همکار با گروه.

فصل هفتم: مشکلات و تنگناهای موجود و رهیافت‌ها

دفتر همکاری حوزه و دانشگاه اکنون پس از گذشت حدود ۱۶ سال از فعالیت خویش، با مشکلات و تنگناهای بسیاری مواجه است که تعدادی از آنها عبارت‌اند از:

- ۱- عدم توجه مسئولان به تحقیقات بنیادی و زیربنایی در کشور: این امر نه تنها جنبه ذهنی محض ندارد، که ثمرات عینی متعددی نیز بر آن مترتب است و از آن جمله می‌توان تحقق منویات مقام معظم رهبری در مورد اسلامی شدن دانشگاه‌ها را برشمرد؛ چراکه اسلامی شدن دانشگاه‌ها جز در سایه ایجاد پشتوانه‌های فرهنگی-اسلامی در مراکز آموزش عالی میسر نخواهد شد.
- ۲- فقدان بودجه کافی برای انجام طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی: این امر که از تخصیص سهم ناچیزی از بودجه عظیم کشور به امر پژوهش به خصوص پژوهش در علوم انسانی ناشی می‌شود، آثاری سوء بر مؤسسات و مراکز پژوهشی کشور تحمیل نموده است و دفتر همکاری حوزه و دانشگاه نیز با شرایطی بحرانی در این خصوص مواجه است.
- ۳- عدم پیش‌بینی جایگاه قانونی و شایسته برای دفتر در تحقیقات مشترک حوزه و دانشگاه: این امر در حالی صورت می‌گیرد که با وجود طرح‌های فراوان پژوهشی به همراه زمینه‌های عمیق پژوهش‌های اسلامی در حوزه و دانشگاه، وجود استعدادهای بالفعل و احساس ضرورت حیاتی برای انجام آنها، متأسفانه پشتیبانی لازم صورت نگرفته و موانع موجود برطرف نشده‌اند.

۴- عدم برنامه‌ریزی کلان برای امور پژوهشی جاری در کشور توسط مسئولان ذی ربط: متأسفانه علی‌رغم تعدد مراکز پژوهش در کشور و گستردگی حیطه عملکرد آنها، تاکنون برنامه‌ریزی جامع و فراگیری برای سازماندهی و جهت‌دهی امر پژوهش در علوم انسانی صورت‌نپذیرفته است. این در حالی است که در عرصه‌های علوم انسانی به طور اعم و در دروس اسلامی به ویژه «اخلاق» و «معارف اسلامی» به طور اخص، برنامه‌ریزی اساسی صورت‌نپذیرفته است و دفتر همکاری حوزه و دانشگاه نیز برای سامان‌دهی این دروس مورد حمایت مسئولان و دست‌اندرکاران امر قرار نگرفته است.

۵- عدم توجه به موضوع اسلامی شدن دانشگاه‌ها: متأسفانه در راستای اسلامی شدن دانشگاه‌ها با اندک جنب و جوشی در سطح سخنرانی‌های پراکنده و کلی‌گویی‌های رسمی مواجه‌ایم. این در حالی است که دفتر همکاری حوزه و دانشگاه با ۱۴ سال سابقه تحقیق و پژوهش در علوم انسانی - اسلامی، آمادگی خود را برای همکاری و برنامه‌ریزی در این زمینه به کلیه مراکز و مجامع رسمی و غیر رسمی ذی‌ربط اعلام کرده است و این امر صرفاً برای ممانعت از پرداختن به تحقیقات و برنامه‌های موازی صورت‌گرفته است، ولی ظاهراً تاکنون پاسخی دریافت ننموده است. به نظر دفتر همکاری، اسلامی شدن دانشگاه‌ها آنگاه میسر است که از تمام استعداد‌های موجود بهره‌جسته شود و یکپارچگی، همه‌جانبه‌نگری و ژرف‌اندیشی را دست‌مایه اقدامات خود قرار دهد.

رهیافت‌ها

با توجه به مشکلات و تنگناهای موجود دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، پیشنهاد‌های زیر برای بهبود وضعیت فعلی ارائه می‌شود:

۱- پیش‌بینی جایگاه قانونی مناسب برای دفتر: به نظر می‌رسد که باید توسط مسئولان ذی‌ربط، جایگاه شایسته و قانونی لازم و مناسب برای دفتر همکاری حوزه و دانشگاه تدوین و تصویب شود.

۲- اختصاص بودجه کافی برای انجام تحقیقات زیربنایی علوم انسانی - اسلامی: باید در بودجه کشور با اهتمام به امر توسعه فرهنگی، بودجه کافی برای انجام تحقیقات زیربنایی علوم انسانی - اسلامی به دفتر همکاری حوزه و دانشگاه اختصاص یابد.

۳- افزوده شدن زمینه‌های بلا تکلیف امور تحقیقاتی و پژوهشی در کشور به حیطه فعالیت‌های دفتر: افزوده شدن زمینه‌های بلا تکلیف امور تحقیقاتی در سطح کشور به حیطه و قلمرو فعالیت‌های دفتر همکاری حوزه و دانشگاه باعث می‌شود تا از بروز خلل در انجام پژوهش‌های بنیادی در زمینه علوم انسانی - اسلامی پرهیز شده و این امور بدون متولی باقی نماند.

۴- فراهم شدن زمینه تأسیس دوره‌های تربیت محقق: با توجه به وجود غنای فکری و پشتوانه‌های علمی موجود در دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، به نظر می‌رسد که باید زمینه تأسیس دوره‌های تربیت محقق در دفتر فراهم شود. برای حصول این مقصود باید مشکلات و موانع موجود در زمینه صدور مدارک تحصیلی معتبر برای محققان و پژوهشگران دفتر با توجه به ضوابط گسترش مراکز آموزش عالی و تحقیقاتی رفع شده و زمینه گسترش فعالیت‌های آموزشی فراهم آید.

۵- پیش‌بینی و اتخاذ اهرم‌های قانونی برای جذب بیشتر محققان و پژوهشگران: باید اهرم‌های قانونی لازم برای جذب هر چه بیشتر محققان و پژوهشگران به خصوص اساتید دانشگاه، در دفتر همکاری حوزه و

دانشگاه فراهم آید. بدیهی است تحقق عملی وحدت حوزه و دانشگاه جز در پرتو ایجاد زمینه‌های تقارب هر چه بیشتر این دو مرکز علمی-پژوهشی میسر نمی‌شود و یکی از مهم‌ترین بسترهای ایجاد این تقارب، تأمین زمینه‌های لازم برای پرداختن به امر پژوهش در کنار یکدیگر در مجامع علمی-فرهنگی است.

۶- استفاده از پژوهش‌ها و تجارب دفتر همکاری برای اسلامی شدن دانشگاه‌ها: با توجه به گسترش مسائل مطروحه در زمینه اسلامی شدن دانشگاه‌ها، به نظر می‌رسد که باید فعالیت‌های مربوط به این امر در بخش پژوهش، در یک سازمان تمرکز یابد. به خوبی می‌توان از هم‌اکنون برکات و ثمرات این امر را در انسجام یافتن اقدامات و تحقق هر چه سریع‌تر اهداف آن مشاهده نمود. دفتر همکاری حوزه و دانشگاه نیز آمادگی خود را برای همکاری و برنامه‌ریزی در این زمینه اعلام می‌کند.